

© Çeviren, Okan TAŞDELEN, AİHM Eski B Hukukçusu, AYM ve AİHM'e Başvuru Danışmanı, @O TSDLN, Ocak 2025. [Daha önce Patreon'da "<https://www.patreon.com/posts/119442844>" yayımlanmıştır] Bu çeviriyi yayımlama izni, HUDOC'a konulması için verilmiştir. Çevirmene atıfta bulunmak kaydıyla alıntılanabilir.

© Translated by Okan TAŞDELEN, Former B Lawyer of the ECtHR, Adviser on Applications to the CC and the ECHR, @O TSDLN, January 2025. [Already published on Patreon "<https://www.patreon.com/posts/119442844>"] Permission to re-publish this translation has been granted for the purpose of its inclusion in HUDOC. It may be reproduced with a reference to the translator.

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

G.T./YUNANİSTAN¹

(Başvuru No. [37830/16](#))

13 Aralık 2022

GİRİŞ

Mevcut başvuru, bir yandan başvurunun önce hastanede olan annesini ziyaret edebilmek ve sonrasında cenazesine katılmak için yaptığı cezaevinden izin talebinin reddedilmesini, diğer yandan da başvurunun tutulduğu koşulları ilgilendirmektedir (par. 1).

OLAYLAR

Başvurucu, yaşı küçük bir çocuğu ifalden 10 yıl hapis cezasıyla cezalandırılmış; Tripoli, Korydallos ve Grevena cezaevlerinde tutulmuştur (par. 4).

Başvurucu, 27 Haziran 2016 tarihinde tutulduğu cezaevi idaresinden hastanede bulunan annesini ziyaret edebilmek için acele cezaevi izni talep etmiştir. Standart kısa bir dilekçe yazmış ve talebinin gerekçelerini birkaç satırla açıklamıştır. Savcısı, aynı tarihte refakatli şekilde cezaevinden hastaneye gidişinin toplam süresinin 2776/1999 sayılı Ceza İnfaz Kurumları Yasası'nın 57. maddesinde öngörülen azami süre olan 24 saati geçeceği gerekçesiyle talebini reddetmiştir (par. 5).

Başvurunun annesi 30 Haziran 2016 tarihinde hayatını kaybetmiştir. Başvurucu aynı tarihte, 07 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleşecek cenaze işlemlerine katılmak üzere yukarıdaki gibi standart bir dilekçeyle acele izin için cezaevi idaresine başvurmuştur. Talebi, savcı tarafından 04 Temmuz 2016 tarihinde reddedilmiştir. Savcı, başvurunun

¹ Resmi dildeki karar için bkz. "<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-221475>"

refakatle gönderilmesi gerektiğini ve bu şartlar altında gidiş gelişinin yasada belirtilen 24 saati aşacağını kesin olduğunu ve yasadaki şartların karşılanmadığını değerlendirmiştir (par. 7).

Başvurucu, 01 Temmuz 2016 tarihinde Mahkemeden cezaevi koşullarına ve cenazeye katılmak için ivedi izin talebine ilişkin olarak ihtiyati tedbir istemiştir. Bu talebi, başvurusunun Mahkeme İçtüzüğü'nün 39. maddesinin kapsamına girmediği gerekçesiyle aynı gün reddedilmiştir (par. 8).

HUKUK

I. SÖZLEŞME'NİN 3. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvurucu, Sözleşme'nin 3. maddesine dayanarak tutulduğu Grevena ve Korydallos cezaevlerindeki koşullarından şikâyet etmiştir (par. 36).

Başvurucunun Korydallos cezaevinde tutulması 24 Haziran 2015 tarihinde sonlanmıştır. Oysa Mahkemeye başvuru 20 Aralık 2016 tarihinde, yani altı aylık sürenin dolmasından sonra yapılmıştır (par. 40).

Bu itibarla başvurunun bu kısmının altı aylık başvuru süresine uyulmaması nedeniyle reddedilmesi gerekmektedir (par. 43)

Grevena cezaevine ilişkin şikâyet bakımından Mahkeme, koğuş doluluk oranları ve kişisel alan azlığını telafi edebilecek unsurlar da dahil olmak üzere ilgili ilkeleri [Muršić/Hrvatistan](#) kararında ([BD], No. 7334/13, §§ 96-141, 20 Ekim 2016, §§ 96-141) ortaya koymuştur. Çoklu bir koğuşta tutulan bir kişinin sahip olduğu alan 3 m²'den azsa, kişisel alan azlığının Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlal edildiği karinesine yol açacak ağırlıkta değerlendirilecektir. Bunun aksini kanıtlama yükü davalı hükûmete düşecektir ve durumu yeterince telafi edebilecek unsurların varlığını göstererek bunu yapabilir (yukarıda anılan karar, § 137). Kişi 3 ilâ 4 m² kişisel alana sahipse, mekânsal durum tutulma koşullarının yeterli olup olmadığının değerlendirilmesinde önemli bir unsur olmayı sürdürecektir. Böyle durumlarda Mahkeme, yer azlığına havalandırma alanına veya doğal hava ve ışığa erişim yokluğu, kötü havalandırma, bulunan yerlerdeki düşük veya çok yüksek ıslar, tuvaletlerde mahremiyet yokluğu veya kötü temizlik ve hijyen şartları gibi diğer kötü fiziki tutulma koşullarının eşlik etmesi halinde; 3. madde ihlaline hükmetmektedir (yukarıda anılan karar, § 139) (par. 47).

Davaya ilişkin koşulları dikkate alan Mahkeme, başvurucunun tutulmasının genel koşullarının, onu tutulmanın özünde kaçınılmaz olarak mevcut acı seviyesine aşan bir yoğunlukta güçlüğü maruz bırakmadığı ve aşağılayıcı muamele derecesine ulaşmadığı sonucuna varmaktadır (bkz. [Chaniotis ve Diğerleri/Yunanistan](#), No. 78682/14, § 92,

11 Aralık 2018; [Arfan ve Diğerleri/Yunanistan](#), No. 33352/15, § 69, 28 Eylül 2021) (par. 58).

Sonuç itibarıyla, başvurunun şikâyetinin bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olduğunu ve reddedilmesi gerektiğini değerlendirmektedir (par. 59).

II. SÖZLEŞME’NİN 8. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvurucu, önce hastanedeyken annesini ziyaret etmek ve sonrasında cenazesine katılmak için acil izin talebinin yetkililer tarafından reddedilmesinin özel hayata ve aile hayatına saygı hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür (par. 60).

Herhangi bir tutulma doğası gereği ilgili kişinin özel ve aile hayatı üzerinde kısıtlamalara yol açmakla birlikte; Mahkeme, yine de bir mahpusun hasta bir yakınına ziyaret etmek ya da bir yakınının cenazesine katılmak için cezaevinden çıkmasına izin verilmemesinin ilgili kişinin özel ve aile hayatına saygı hakkını kullanmasına bir müdahale oluşturduğunu hatırlatmaktadır (bkz. [Sannino/İtalya](#) (k.k.), No. 72639/01, 03 Mayıs 2005, [Schemkamper/Fransa](#), No. 75833/01, § 31, 18 Ekim 2005; [Ploski/Polonya](#), No. 26761/95, § 32, 12 Kasım 2002) (par. 68).

Mahkeme içtihatları uyarınca Sözleşme’nin 8. maddesi, hasta bir yakını ziyaret etmek veya bir cenazeye katılmak için kayıtsız şartsız bir hak sağlamamaktadır. Bununla birlikte yetkililer, bir mahpusun anne babasının cenazesine katılma hakkını ancak zorunlu gerekçelerle ve başka herhangi bir çözümün yokluğunda reddedebilirler (bkz. [Ploski/Polonya](#), yukarıda anılan, §§ 37-38; [Guimon/Fransa](#), No. 48798/14, §§ 44-51, 11 Nisan 2019). Gerçekten de 8. madde, mahpuslara cezaevinden çıkma hakkı vermemektedir ve Mahkeme, bizi bir izin sistemi kurulmasının eleştiriye açık olmadığını birçok defa gözlemlemiştir (bkz. [Sannino/İtalya](#), yukarıda anılan) (par. 69).

Somut olayda Mahkeme, ulusal hukukun yalnızca cezalarının beşte birini çekmiş ve tutulmaları en azından üç ay sürmüş mahpuslar için olağan izin verilmesi imkânını öngördüğünü kaydetmektedir. Olağan izin için gerekli şartların oluşmaması durumunda ulusal hukuk, ailevi veya mesleki bir ihtiyacın karşılanması ya da acil, öngörülemez ve istisnai nitelikteki bir ihtiyaca yönelik en fazla yirmi dört saatlik bir süre için acil izin verilmesi imkânını öngörmektedir. Ayrıca ulusal hukuk, bir mahpus tarafından eşinin ya da ikinci dereceye kadar bir yakının cenazesine katılmak ya da sağlık durumu kritik olan eşini veya ikinci dereceye kadar bir yakınına ziyaret etmek için acil izin istendiğinde; gecikmeksizin yetkili yargısal organı bilgilendirmesi gereken cezaevi müdürünün kararıyla da bu iznin verilebileceğini öngörmektedir (par. 70).

Başvurucu olağan izne hak kazanma şartlarını karşılamıyordu fakat hastanedeki annesini ziyaret etmek veya cenazesine katılmak için yirmi dört saatlik acil izinden yararlanabilmekteydi. Bununla birlikte savcı, öncelikle cezaevinden hastaneye refakatle

naklinin azami süreyi aşacağını değerlendirmiştir. Başvurucunun annesinin cenazesi bakımından ise savcı, cezaevi ile ilgili yer arasındaki refakatli gidiş gelişin yirmi dört saatlik azami süreyi geçeceğini ve yasal koşulların karşılanmadığını değerlendirmiştir (par. 71).

Bu şartlar altında savcının ret kararlarının, Sözleşme'nin 8/2 maddesi anlamında yasayla öngörüldüğü kabul edilebilir. Mahkûm edilmiş bir mahpusun geçici olarak bırakılmasının doğasında mevcut firar ve kamu düzeninin bozulmasını engellemeyi amaçlayan bu müdahalenin 8/2 madde anlamında esas itibarıyla kamu güvenliğinin sağlanması, kamu düzeninin korunması ve suçun önlenmesini amaçladığı değerlendirilebilir (bkz., gerekli uyarlamalarla, *Guimon/Fransa*, yukarıda anılan, §§ 41-42; [Kanalas/Romanya](#), No. 20323/14, § 57, 06 Aralık 2016) (par. 72).

Mahkeme, refakatli gidişlerin mali ve lojistik sorunlar oluşturduğunun bilincindedir (bkz. *Guimon/Fransa*, yukarıda anılan, § 47; [Kubiak/Polonya](#), No. 2900/11, § 26, 21 Nisan 2015; *Płoski/Polonya*, yukarıda anılan, § 37). Hastane ve başvurunun annesinin defnedileceği yerler, başvurunun o zamanlarda tutulduğu yerden oldukça uzaklarda bulunuyordu (par. 73).

Bununla birlikte Mahkeme, bu tedbirin gerekliliğine ilişkin olarak savcının, kararı için herhangi bir gerekçe göstermeksizin veya özellikle başvurunun yapısına, oluşturduğu kabul edilen tehlikeye, cezasının ve mahkûm edildiği suçun niteliğine ilişkin bir neden sunmaksızın başvurunun çıkarılması için bir refakatçi gerektiğini değerlendirdiğini kaydetmektedir. Dahası itiraz konusu kararlar, savcının taleplerin reddedilmesi sonucuna ulaşırken dikkate almış olabileceği olgusal unsurlardan (coğrafi uzaklık, seçilen nakil yöntemi veya nakil masrafı gibi) hiç bahsetmemektedir. Ne de bu kararlardan, savcının uçakla nakil gibi mevcut farklı seçenekleri değerlendirdiği ya da refakatli böyle bir naklin masraflı veya başka bir gerekçeyle ayarlanmasının imkânsız veya güç olacağını belirlediği anlaşılmaktadır. Mahkeme, mevcut olayda zaman kısıtlarının önemli bir unsur olduğunu kaydetmekte fakat başvurunun cenazeye katılma izni talebini hemen sunduğunu ve refakatli yolculuğu ayarlamak için yetkililere beş gün bıraktığını gözden kaçırmamaktadır (bkz., gerekli uyarlamalarla, *Guimon/Fransa*, yukarıda anılan, § 47). İkinci reddi bakımından ise savcı, başvurunun ölümünden önce annesini hastanede ziyaret etme imkânı bulamadığını dikkate almamıştır (bkz., gerekli uyarlamalarla, [Razvozhayev/Rusya ve Ukrayna ve Udaltsov/Rusya](#), No. 75734/12 ve diğer 2 başvuru, § 268, 19 Kasım 2019) (par. 74).

Başvurucunun hastanede annesini ziyaret etmek ve sonra cenazesine katılmak için izin taleplerini, yetkililerin refakatçinin gerekli olduğu ve dolayısıyla bu seyahatlerin yasayla öngörülen yirmi dört saatlik sürede yapılamayacağı gerekçesiyle reddettikleri ortaya çıkmaktadır. Yetkililer bununla birlikte, kararlarını bu taleplerin bireysel ve ayrıntılı bir

incelemesine dayandırmamışlardır ve söz konusu olan menfaatleri, yani bir yanda başvurunun özel ve aile hayatına saygı hakkı ve diğer tarafta düzenin korunmasına ve suçun önlenmesine ilişkin gereklilikler, dengelememişlerdir. Bu koşullarda Mahkeme, şikâyet konusu tedbirin demokratik bir toplumda gerekli olduğunun ortaya konulmadığını değerlendirmektedir (par. 75).

Dolayısıyla Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlali söz konusudur (par. 76).

III. SÖZLEŞME'NİN 13. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvurucu, tutulma koşullarından şikâyet etmek veya çıkış izninin reddedilmesine itiraz etmek için iç hukukta etkili bir yolun bulunmadığını iddia etmiştir (par. 77).

A. 3. Maddeyle İlişkili Biçimde 13. Maddenin İhlal Edildiği İddiası Bakımından

Mahkeme, Sözleşme'nin 13. maddesinin yalnızca Sözleşme bakımından savunulabilir görülen şikâyetlere ilişkin olarak iç hukukta bir başvuru yolunu gerekli kıldığını hatırlatmaktadır (bkz. *Boyle ve Rice/Birleşik Krallık*, 27 Nisan 1988, § 52, A Serisi No. 131). Bununla birlikte 3. madde altındaki şikâyetler, altı aylık süreye uyulmaması ve açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle reddedilmiştir. Bu nedenle 3. maddenin ihlal edildiğine dair bir görünüm tespit edilememiştir ve dolayısıyla da başvurunun savunulabilir bir şikâyetle bulunduğu söylenemez (par. 80).

Bu itibarla 3. maddeyle ilişkili biçimde ilişkili biçimde 13. madde şikâyetinin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle reddedilmesi gerekmektedir (bkz. [Gökçe ve Demirel/Türkiye](#), No. 51839/99, §§ 69-70, 22 Haziran 2006).

B. 8. Maddeyle İlişkili Biçimde 13. Maddenin İhlal Edildiği İddiası Bakımından

Mahkeme, Sözleşme'nin 13. maddesinin iç hukukta Sözleşme'de yer alan hak ve özgürlüklerden yararlanılmasını sağlayacak bir hukuk yolunun varlığını güvence altına aldığını hatırlatmaktadır. Dolayısıyla bu hüküm, Sözleşme'ye dayanan savunulabilir bir şikâyetin içeriğinin incelenmesine ve uygun bir çözüm yolunun sunulmasına olanak sağlayan bir iç hukuk yolunun kurulmasını zorunlu kılmaktadır (bkz. [Kudla/Polonya](#) [BD], No. 30210/96, § 157, AİHM 2000-XI). 13. maddenin devletlere yüklediği yükümlülüğün kapsamı, başvurunun şikâyetinin niteliğine bağlı olarak değişmektedir. Bununla birlikte 13. maddenin gerekli kıldığı yolun, hukuken ve uygulamada etkili olması gerekmektedir (bkz. [İlhan/Türkiye](#) [BD], No. 22277/93, § 97, AİHM 2000-VII) (par. 85).

Başvurucu, acil izin taleplerini ancak taleplerinin gerekçelerinin özet bir açıklamasını gerektiren bir form aracılığıyla iletebilmiştir. Cezaevi Yasası, bu tür taleplerin reddedilmesine karşı bir başvuru yolu sağlamamaktadır. Bu itibarla kanunun 57.

maddesinde öngörülen çıkış izinleri yetkili savcının kararına bırakılmıştır ve yeniden incelemeye tabi tutulmamıştır (par. 88).

Yazılı olarak herhangi bir resmi makama başvurma, mahkemelerden yasal koruma isteme, konuyu uluslararası kuruluşlara götürme ve adli yardım talep etme hakkı bakımından Mahkeme, bu olanakların genel ifadelerle tanımlandığını ve mevcut davayla ilgili görünmediklerini kaydetmektedir. Cezaevi komisyonuna, ilk derece ceza mahkemesinin iddianame bölümüne başvurma ve cezaevini denetleyen savcıyla konuşma hakkı bakımından ise Hükûmet herhangi bir örnekten bahsetmemiş ve ilgili bir karar sunmamıştır. Bu yolların başvurucuya makul bir başarı ihtimali sunduğu ortaya konulmamıştır (par. 89).

Yukarıdaki mülahazalar Mahkemenin, iç hukukta başvurucunun söz konusu izin taleplerinin retlerine itiraz edebilmesini (bkz., gerekli uyarlamalarla, [Moisejevs/Letonya](#), No. 64846/01, 15 Haziran 2006, §§ 161-162; [Schemkamper/Fransa](#), yukarıda anılan, §§ 43-44) ve bu kararları Sözleşme'nin 8. maddesi uyarınca gözden geçirtebilmesini sağlayacak bir başvuru yolunun yokluğu dolayısıyla 8. maddeyle ilişkili biçimde 13. maddenin ihlal edildiği sonucuna varması için yeterlidir. Başvurucunun taleplerinin savcı tarafından bu taleplerin reddinin yeniden değerlendirilmesi olmaksızın incelenmesi, bu bakımdan yeterli görülemez (par. 90)

Dolayısıyla, Sözleşme'nin 8. maddesiyle ilişkili biçimde 13. maddenin ihlali söz konusudur (par. 91).

III. SÖZLEŞME'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

Mahkeme, manevi zararlara ilişkin olarak 4.000 avroya hükmetmektedir (par. 95).

Başvurucu, Mahkeme önündeki yargılamaya ilişkin geri ödenmesini istediği masrafları teyit eden herhangi bir fatura ve temsilcisiyle yapılmış herhangi bir anlaşmayı doğrulayan hiçbir belge sunmamıştır. Masraf ve giderlere ilişkin talebinin bu itibarla reddedilmesi gerekmektedir (bkz. [Dikaiou ve Diğerleri/Yunanistan](#), No. 77457/13, § 91, 16 Temmuz 2020; [Koureas ve Diğerleri/Yunanistan](#), No. 30030/15, § 106, 18 Ocak 2018) (par. 98).